

مدیریت ورزشی - پاییز ۱۳۹۹
دوره ۱۲، شماره ۳، ص: ۸۶۹ - ۸۴۹
تاریخ دریافت: ۹۸ / ۰۶ / ۰۴
تاریخ پذیرش: ۹۸ / ۱۱ / ۰۳

نقش توسعه گردشگری ورزشی بر اشتغال‌زایی فارغ‌التحصیلان شهر تهران

محسن ابوالقاسم پور^۱ - رضا صابونچی^{۲*} - عباس شعبانی^۳

۱. دانشجوی دکتری مدیریت ورزشی، واحد بروجرد، دانشگاه آزاد اسلامی، بروجرد، ایران. ۲. استادیار مدیریت ورزشی، واحد بروجرد، دانشگاه آزاد اسلامی، بروجرد، ایران. ۳. استادیار مدیریت ورزشی، واحد رودهن، دانشگاه آزاد اسلامی، رودهن، ایران

چکیده

هدف از پژوهش حاضر، بررسی نقش توسعه گردشگری ورزشی بر اشتغال‌زایی شهر تهران و ارائه مدل اشتغال است. روش پژوهش تحلیلی است و بر مبنای هدف و نتایج، از نوع تحقیقات کاربردی است. جامعه آماری تحقیق تمامی استادان و صاحب‌نظران اشتغال بود که در حوزه اشتغال و گردشگری، تجربه کاری داشتند. براساس جدول مورگان حجم نمونه ۲۹۴ نفر محاسبه شد. به‌منظور کفایت نمونه‌برداری از آزمون کیسر-مایر-الکین (KMO)، آزمون کرویت بارتلت بهره گرفته شد که برابر با ۰/۷۳۵ بود. نتایج نشان داد بین وضع موجود و وضع مطلوب گردشگری ورزشی در ایران به لحاظ آماری اختلاف معناداری وجود دارد ($Z = 13/785, P = 0/001$). همچنین توسعه گردشگری ورزشی اثر مستقیم، مثبت و معناداری بر اشتغال‌زایی مستقیم، مستقیم و فصلی و مستقیم و پاره‌وقت دارد، اما بر اشتغال مستقیم و دائمی این اثر معنادار نشده است. پیشنهاد می‌شود با تهیه بستر مناسب مانند رویدادهای بزرگ ورزشی و نمایشگاه‌ها معتبر، زمینه گردشگران ورزشی در جهت توسعه اشتغال‌زایی نیز مهیا شود. تهران به‌عنوان یکی از کلان‌شهرهای دنیا و ایران توانمندی‌های فراوانی دارد که با تأکید بر فعالیت‌های ورزشی می‌توان زمینه توسعه اشتغال را مهیا ساخت.

واژه‌های کلیدی

اشتغال‌زایی، تهران، گردشگری.

مقدمه

اشتغال از جمله متغیرهای اساسی در سطح کلان است و افزایش سطح اشتغال از جمله اهداف و سیاست‌های کلان هر کشور در بلندمدت است. اما برخی از بخش‌ها در اقتصاد نقش پررنگ‌تری در ایجاد و افزایش اشتغال نسبت به سایر بخش‌ها دارند. صنعت ورزش می‌تواند نقش بسزایی در ایجاد اشتغال و کارآفرینی در سطح کلان داشته باشد، ولی با پیشرفت رو به رشد آن در کشور نقش اشتغال‌زایی آن به همان سرعت رشد نکرده است (۱). اشتغال‌زایی می‌تواند از طریق کشف و گسترش فرصت‌های مرتبط با تربیت بدنی زمینه‌های رونق اقتصادی، تغییر در شیوه زندگی و ایجاد فرصت‌های شغلی مبتنی بر گسترش را برای تمامی اقشار جامعه فراهم کند (۲). سیاست مؤثر ایجاد فرصت‌های شغلی، بخشی از راهبرد کلی هر کشوری است که از طریق رشد اقتصادی مبتنی بر اشتغال به دست می‌آید. از این رو می‌توان گفت که اشتغال به شدت نسبت به چرخه اقتصادی حساس است و اتخاذ سیاست‌های صحیح اقتصاد کلان برای رشد کلی اشتغال ضرورت دارد (۳). به منظور مقابله با پدیده بیکاری، گسترش اشتغال از طریق افزایش آگاهانه سرمایه‌گذاری‌ها در فعالیتهای کاربر از راه‌های مقابله با پدیده بیکاری به شمار می‌رود، زیرا تمامی بخش‌های اقتصادی کشورها از میزان اشتغال‌زایی یکسانی برخوردار نیستند. همین منطبق درباره بخش‌های اصلی اقتصادی (کشاورزی- صنعت- خدمات) هم صادق است (۴). یکی از معضلات مهم در کشورهای در حال گذار، بحران بیکاری و پیامدهای اجتماعی، اقتصادی و سیاسی آن است. در این میان یکی از مهم‌ترین مواردی که می‌تواند به رشد سریع‌تر و مؤثرتر و حل معضلات موجود در این کشورها کمک کند، اشتغال‌زایی و کارآفرینی است. توسعه اشتغال‌زایی و کارآفرینی بر پدیده‌هایی چون افزایش سطح اشتغال، افزایش سطح رفاه عمومی، حل معضل بیکاری، رشد صنعت داخلی، توسعه صادرات و غیره تأثیر بسزایی می‌گذارد. اشتغال‌زایی ضرورت جدی اقتصادی، سیاسی و فرهنگی است که باید مورد توجه سیاست‌گذاران و مدیران قرار گیرد (۵).

صنعت گردشگری بزرگ‌ترین و متنوع‌ترین صنعت در دنیا به حساب می‌آید. بسیاری از کشورها، این صنعت پویا را منبع اصلی درآمد، اشتغال‌زایی، رشد بخش خصوصی و توسعه زیرساخت‌ها می‌دانند. صنعت گردشگری در سراسر دنیا، به‌ویژه در کشورهای در حال توسعه که منابع دیگر اقتصادی مانند تولید یا استخراج منابع طبیعی را ندارند، بسیار مورد توجه است. از طرفی ورزش یکی از فعالیتهای مهم گردشگر هنگام گردشگری است و گردشگری و مسافرت نیز با انواع گوناگون ورزش همراه است. گردشگری ورزشی در سال‌های اخیر از رونق بیشتری برخوردار شده و به‌صورت فعال، رویداد یا نوستالژیک به‌سرعت در حال

گسترش است (۶). دلیل این امر می‌تواند توجه رسانه‌های جمعی به رویدادهای ورزشی و تبلیغات گسترده در خصوص آنها، افزایش ایام فراغت، گرایش بیشتر مردم به فعالیت‌های ورزشی، رشد سریع صنایع مرتبط با کالاها و خدمات ورزشی باشد (۶). سوارت و باب (۲۰۰۷) بیان کردند توسعه توریسم ورزشی و برگزاری رویدادهای مهم ورزشی و رشد آن، علاقه تعداد زیادی از کشورها و مقامات را برانگیخته است. همه کشورها در تلاش‌اند جوامعی را برای برگزاری رویدادهای مهم ورزشی و جذب گردشگران مهیا سازند تا بتوانند سهم وسیعی از این فعالیت اقتصادی را از آن منطقه و کشور خود سازند (۷). گردشگران منبع مهم درآمد و اشتغال برای افراد ناحیه میزبان هستند. بیشتر مقالات منتشرشده در مورد دوره‌های بازی المپیک اغلب بر مزیت‌های دائمی مناسب مثل توسعه تسهیلات و زیربنای شهرها، اعتبار بین‌المللی، رشد گردشگری، بهبود رفاه عمومی، فرصت‌های اشتغال بومی و اشتغال‌زایی تمرکز کرده‌اند (۸). مطالعات نشان می‌دهند ورزش در کشورهای توسعه‌یافته به‌عنوان صنعتی مهم و عاملی اثرگذار در رشد اقتصاد ملی بسیار مورد توجه است و از بزرگ‌ترین و درآمدزاترین صنایع در قرن حاضر به‌شمار می‌رود. به‌طوری‌که به‌عنوان یک عنصر تجارت چندمیلیاردی در جهان ۴/۵ تریلیون دلار برای ایجاد صنعت گردشگری و تورهای جهانی در نظر گرفته شده است (۸). این صنعت با همه جنبه‌های اقتصادی درهم تنیده است و می‌تواند با تأثیرات اقتصادی مستقیم و غیرمستقیم مانند اشتغال، درآمدزایی، جذب گردشگر و کاهش هزینه‌های درمان بر اقتصاد ملی کشورها اثرگذار باشد. بدیهی است که تمامی این مزایا در شهرها ایجاد شده است. شهر پدیده‌ای اجتماعی و فیزیکی پیچیده است که زیر فشار توسعه‌های دائمی قرار دارد و تغییرات کمی و کیفی زیادی در آن به‌وقوع می‌پیوندد (۹).

شهرها به‌عنوان مهم‌ترین مقصد گردشگری در جهان نقش‌های متعددی بر عهده دارند. مدیران و مسئولان شهری در پی استفاده از فرصت‌های ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی برای کسب یا تثبیت موقعیت خود به‌عنوان مادرشهرهای جهانی‌اند. مدیران با کسب و فرصت، درآمد بیشتری را نصیب شهر و ساکنان شهری خود می‌کنند. برخی از این فرصت‌ها که برای کسب رقابت جدی صورت می‌گیرد عبارت‌اند از: میزبانی بازی‌های المپیک، برگزاری بازی‌های جام جهانی نمایشگاه‌های اقتصادی و فرهنگی، برگزاری همایش‌های علمی، جشنواره‌های هنری، همایش‌های سیاسی و غیره. مهم‌ترین دلیل توسعه گردشگری در اغلب کشورها استفاده از منافع اقتصادی آن است (۱۰). جام جهانی ۲۰۰۶ افزایش یک میلیون گردشگر

و درآمدی حدود ۱۰ میلیارد مارک بیشتر در اقتصاد آلمان و جام جهانی کره جنوبی تأثیری ۱۳/۵ میلیارد دلاری بر اقتصاد این کشور ایجاد کرد. کشور ترکیه با تدوین استراتژی ۲۰۲۳ و با سرمایه‌گذاری روی توانمندی‌های گردشگری ورزشی طی سال‌های ۲۰۳۳ تا ۲۰۰۷، ۱۹۰۰ تیم ورزشی به‌منظور اردوی ورزشی را به خود جلب کرد (۱۱). نتایج تحقیق زیتونلی و همکاران (۱۳۹۲) نشان داد بین توسعه گردشگری ورزشی و افزایش درآمد و ایجاد اشتغال رابطه معناداری وجود دارد (۶). نتایج مطالعه جاوید و همکاران (۱۳۹۴) در خصوص بررسی اثرات اقتصادی گردشگری ورزشی بر جوامع میزبان نشان‌دهنده این مطلب است که «شاخص افزایش سطح اشتغال و درآمد» در مؤلفه تأثیرات مثبت و شاخص «ایجاد اشتغال کاذب در زمان رویداد گردشگری و بیکاری پس از آن به دلیل فصلی بودن گردشگری ورزشی» در مؤلفه تأثیرات منفی، مهم‌ترین تأثیرات اقتصادی گردشگری ورزشی در جامعه میزبان بودند (۱۲). طبق آمارهای سازمان جهانی گردشگری، در سال ۲۰۱۰ تعداد گردشگران بین‌المللی به ۹۴۰ میلیون نفر و درآمد حاصل از این صنعت به ۹۱۹ میلیارد دلار آمریکا رسیده است (سازمان جهانی گردشگری، ۲۰۱۰)، از این‌رو امروزه بسیاری از کشورها درآمد اصلی خود را از این صنعت به‌دست می‌آورند (۱۳). نتایج تحقیق محققان نشان می‌دهد که برگزاری رویدادهای ورزشی عاملی برای جذب شرکت‌کنندگان فعال، تماشاگران، هواداران، گردشگران و افزایش شرکت و توجه رسانه‌ها و بازتاب مثبتی برای ساکنان آن منطقه است (کیم و پاتریک، ۲۰۰۵؛ موسین؛ ویلتی و میلر، ۲۰۰۹). رز و اسپیگل (۲۰۱۱) گردشگران را مهم‌ترین منبع درآمد و اشتغال برای ساکنان محلی می‌دانند. بیشتر مطالعات انجام‌گرفته در مورد رویدادهای ورزشی، اغلب به فواید دائمی و بلندمدت مثل توسعه تسهیلات و زیربنای، بازسازی شهرها، اعتبار بین‌المللی، بهبود رفاه عمومی، رشد گردشگری و اشتغال‌زایی تأکید داشته‌اند (۱۴). شورای جهانی سفر و گردشگری (۲۰۱۲) اشاره کرد، با تأکید بر تأثیرات اقتصادی فراوان گردشگری، افزایش تولید ناخالص داخلی، اشتغال و جذب سرمایه‌گذاری داخلی و خارجی بر جامعه میزبان را از مهم‌ترین آثار اقتصادی گردشگری عنوان می‌کند (شورای جهانی سفر و گردشگری، ۲۰۱۲). در مطالعه دیگری اندریک^۵ و همکاران (۲۰۰۵) با تأکید بر تأثیرات مثبت گردشگری بر جامعه میزبان، تنوع اقتصادی، شغل و درآمد مالیاتی را از مهم‌ترین آثار

-
- 1 . Kim & Petrick
  - 2 . Mohsin
  - 3 . Veltri, Miller, & Harris
  - 4 . Rose & Spiegel
  - 5 . Andereck et al.

گردشگری می‌دانند (اندریک و همکاران؛ ۲۰۰۵)، بریدا و همکاران (۲۰۱۱) در بررسی خود عنوان می‌کنند که گردشگری با جذب سرمایه‌گذاران دولتی و خصوصی عاملی برای اشتغال و درآمد است که این امر به افزایش استانداردهای زندگی و قدرت خرید مردم منجر می‌شود (۱۵).

برخی از راهکارهای اشتغال‌زایی که برحسب ویژگی‌ها و شرایط هر کشوری می‌تواند در اولویت قرار گیرد، توسعه بخش جهانگردی است. ضرورت برنامه‌ریزی برای اشتغال برای توسعه اشتغال‌زایی از مهم‌ترین دغدغه‌های کشورهای است. در هر جامعه، برخی عوامل بر وضعیت اشتغال تأثیرگذارند. به عبارت دیگر، نرخ اشتغال را افزایش یا کاهش می‌دهند، از جمله این عوامل عبارت‌اند از: سرمایه‌گذاری و نرخ بهره، رشد جمعیت و تورم که بر اشتغال تأثیر می‌گذارد. اندیشمندان راهکارهای ایجاد اشتغال را آموزش صحیح بازار و سیاست‌های اجتماعی، بهره‌گیری از فرصت‌ها در بخش فناوری اطلاعات و ارتباطات، کسب تجربه کار هنگام تحصیل (اشتغال پاره‌وقت)، ایجاد ارتباط بین آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و نیازهای بازار کار، گسترش فرصت‌های آموزشی برای زنان، توسعه کارآفرینی، بهبود اطلاع‌رسانی بازار کار و راهنمایی شغلی، توسعه اشتغال در خارج از کشور، جلب و جذب سرمایه‌گذاری خارجی، جلوگیری از ترک تحصیل جوانان، توسعه واحدهای کوچک اقتصادی و توسعه بخش جهانگردی می‌دانند (۱۶). موسما و استرتربرگ (۲۰۱۴) با استفاده از داده‌های ۲۳ شهر در ۱۲ کشور اروپایی به این نتیجه رسیدند که شهرهای بزرگ دارای مزیت کارآفرینانه بیشتری نسبت به سایر مناطق هستند که این مزیت‌ها در کارآفرینی فرصت‌محور، نقش بیشتری دارند و نرخ بالای بیکاری، سبب افزایش کارآفرینی اجباری می‌شود. براساس نتایج این تحقیق، دو مبحث تخصص و تنوع موجود در بستر شهری در مباحث محلی و شهرسازی اقتصاد، دو عامل مهم برای کارآفرینی محسوب می‌شوند (۱۷). براساس گزارش سازمان جهانگردی ورزشی کانادا (۲۰۰۴)، در کانادا جهانگردی ورزشی در حدود ۲ میلیارد دلار درآمد دارد و نیروی تثبیت‌کننده صنعت جهانگردی در این کشور به حساب می‌آید (۱۷). تحقیقات متعدد به بررسی اشتغال‌زایی حاصل از برگزاری رویدادهای بزرگ ورزشی که بخش بزرگی از گردشگری ورزشی‌اند، پرداخته‌اند. کزاک (۲۰۰۸) در مقاله خود تأثیر میزبانی رویدادهای ورزشی بزرگ بر جهانگردی را تحلیل کرد. نتایج تحلیل حاکی از تأثیرات اقتصادی طولانی‌مدت میزبانی بوده است. دلیل اغلب شهرهای درخواست‌کننده برای پذیرش میزبانی رویدادهای ورزشی این است که میزبانی رویدادهای ورزشی بزرگ درآمدهای منطقه‌ای کوتاه یا بلندمدت شایان

1 .Andereck, Valentine, Knopf, & Vogt

2 .Kozak

توجهی را به همراه دارد (۱۷). کسمیت و داسون (۲۰۰۹) نیز در مقاله‌ای با عنوان «ارزیابی اثرات بازی‌های المپیک ۲۰۰۴ بر اقتصاد یونان»، بیان می‌دارند که براساس ارزیابی سازمان جهانی گردشگری از سال ۱۹۹۷ تا ۲۰۰۵ گردشگری ورزشی، رشد سالانه‌ای بالغ بر ۱/۳ درصد و کاهش بیکاری سالانه معادل ۱/۹ درصد داشته است که از فعالیت‌های اقتصادی برگزاری رقابت‌های ورزشی بزرگ نتیجه شده است (۱۸). برومند و همکاران (۱۳۹۷) نقش گردشگری ورزشی را بر اشتغال، درآمد و توسعه اقتصادی مقایسه کردند و به بررسی نظرهای مدیران و کارشناسان گردشگری و مدیران ورزشی علاقه‌مند به ایجاد اشتغال و درآمد ناشی از گردشگری ورزشی در استان مازندران پرداختند و به این نتیجه رسیدند که اگر صنعت گردشگری ورزشی و سازمان‌های مربوط به آن توسعه یابند، صنعت گردشگری ورزشی در آینده اشتغال‌زایی و تولید درآمد را در مناطقی که رویدادهای ورزشی برگزار می‌کنند، تحت تأثیر قرار خواهد داد (۱۹). حال با عنایت به مطالب گفته‌شده و با توجه به اهمیت موضوع کارآفرینی ورزشی در رفع معضل بیکاری فارغ‌التحصیلان دانشگاه و به‌خصوص جوانان این مرز و بوم، از این‌رو در این پژوهش سعی می‌شود عوامل و شاخص‌های مؤثر بر کارآفرینی در ورزش در حوزه شهری، با بررسی مطالعات انجام گرفته و ادبیات پژوهش و مصاحبه و نظرسنجی از خبرگان ورزشی شناسایی و نقش گردشگری ورزشی بر توسعه اشتغال تبیین شود.

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر با توجه به ماهیت موضوع و هدف‌های موردنظر از نوع کاربردی است و به شیوه پیمایشی اجرا شد. اطلاعات مورد نیاز برای انجام پژوهش با استفاده از انواع روش‌های میدانی، کتابخانه‌ای، مشاهده، پرسشنامه و بعضاً مصاحبه به‌دست آمده است.

جامعه آماری

جامعه آماری تحقیق تمامی استادان و صاحب‌نظران شاغل بودند که در حوزه اشتغال و گردشگری، تجربه کاری داشتند. براساس جدول مورگان حجم نمونه ۲۹۴ نفر محاسبه شد. ابزار پرسشنامه برگرفته از رساله اصفهانی بود.

1..Ksimati&Dawson

یافته‌های تحقیق

به‌منظور کفایت نمونه‌برداری و مناسب بودن داده‌ها برای استفاده از روش تحلیل عامل، از آزمون کیسیر-مایر-الکین (KMO)، آزمون کرویت بارتلت (در سطح $P < 0/01$) بهره گرفته شد که برابر با ۰/۷۶۸ بود.

جدول ۱. نتایج آزمون بارتلت و کیسیر - می یر و اوکلین

مقدار	پیش‌فرض
۰/۷۷۸	مقدار کیسیر - می یر و اوکلین (کفایت حجم نمونه)
۳۹۲/۴۳۹	مقدار مجذور خی
۴۵	آزمون کرویت بارتلت
۰/۰۰۰	درجه آزادی
	سطح معناداری

آمار توصیفی

ویژگی‌های جمعیت‌شناختی شرکت‌کنندگان مانند جنسیت، تحصیلات، رشته تحصیلی و سابقه کار به شکل فراوانی و درصد در جدول ۲ آمده است.

جدول ۲. ویژگی‌های آزمودنی‌ها

متغیر	ویژگی‌های جمعیت‌شناختی	فراوانی	درصد
گروه	محقق	۹۵	۶۸/۸۴
	کارشناس	۴۳	۳۱/۱۶
جنسیت	مرد	۸۵	۶۱/۶۰
	زن	۵۳	۳۸/۴۰
تحصیلات	کارشناسی	۹۱	۶۱/۵۹
	کارشناسی ارشد	۳۵	۲۵/۳۶
	دکتری	۱۲	۸/۶۹
رشته تحصیلی	مدیریت ورزشی	۷۵	۵۴/۳۴
	گردشگری	۲۱	۱۵/۲۱
	کارآفرینی و اشتغال	۴۲	۳۰/۴۳

جدول ۳. سابقه کار آزمودنی‌ها

درصد	فراوانی	ویژگی‌های جمعیت‌شناختی
۷/۹۷	۱۱	۱-۵ سال
۱۲/۳۱	۱۷	۶-۱۰ سال
۶۰/۸۶	۸۴	۱۱-۱۵ سال
۱۸/۸۴	۲۶	۱۵ سال به بالا

سابقه کار

جدول ۴. برآورد اولیه میزان اشتراک هر متغیر مؤلفه‌های اشتغال‌زایی مستقیم حاصل از توسعه گردشگری ورزشی و واریانس عامل مشترک مربوط به مؤلفه

مؤلفه	سؤال	برآورد اولیه میزان اشتراک هر متغیر	واریانس عامل مشترک
اشتغال‌زایی مستقیم و حاصل از توسعه گردشگری ورزشی	امنیت	۱	۰/۵۱۲
	خدمات و تسهیلات	۱	۰/۶۹۱
	اسکان	۱	۰/۷۴۶
	اقتصاد	۱	۰/۸۱۲
	نیروی انسانی	۱	۰/۳۳۳
	تبلیغات و بازاریابی	۱	۰/۷۱۴
	حمل و نقل	۱	۰/۷۵۹
	رویدادهای ورزشی	۱	۰/۸۶۹
	اماکن و تجهیزات	۱	۰/۶۴۰
	جاذبه‌های توریستی	۱	۰/۷۸۶

با توجه به جداول، ستون «برآورد اولیه میزان اشتراک هر متغیر» مقادیر تمامی آنها برابر با یک است.

در ستون «واریانس عامل مشترک»، اعداد درج‌شده نشان‌دهنده همبستگی با عامل است.

جدول ۵. اشتراکات مربوط به مؤلفه‌های اشتغال‌زایی مستقیم دائمی، فصلی و پاره‌وقت در حوزه‌های فعالیت‌های گردشگری ورزشی

مؤلفه	سؤال	برآورد اولیه میزان اشتراک هر متغیر	واریانس عامل مشترک
اشتغال‌زایی مستقیم دائمی حاصل از توسعه در حوزه‌های فعالیت‌های گردشگری ورزشی	حمل‌ونقل (ریلی، جاده‌ای، هوایی و آبی)	۱	۰/۸۷۷
	بخش‌های زیربنایی گردشگری ورزشی	۱	۰/۷۰۰
	خدمات عمومی و اجتماعی مانند بیمه	۱	۰/۸۶۸
	کمپ‌های و اردوگاه‌های ورزشی	۱	۰/۸۲۰
	ورزشگاه‌ها، استادیوم‌ها و دیگر اماکن	۱	۰/۸۳۳
	برگزاری رویدادها و جشنواره‌ها	۱	۰/۷۹۵
	بخش رسانه‌ای گردشگری ورزشی	۱	۰/۷۶۶
	بخش مربوط به تولید صنایع دستی	۱	۰/۶۵۴
	مکان‌های اقتصادی و تجارتي و بازارچه	۱	۰/۶۳۴
	بخش امور باشگاهی	۱	۰/۵۱۱
	فروشگاه‌ها و موزه‌های ورزشی باشگاهی	۱	۰/۶۶۹
	بخش هتل‌ها، رستوران‌ها و اماکن دیگر	۱	۰/۷۶۴
	اماکن توریستی طبیعی و دست‌ساز	۱	۰/۷۷۷
نظام اداری و اجرایی	۱	۰/۷۸۶	
اشتغال‌زایی مستقیم فصلی حاصل از توسعه در حوزه‌های فعالیت‌های گردشگری ورزشی	حمل‌ونقل (ریلی، جاده‌ای، هوایی و آبی)	۱	۰/۸۶۳
	بخش‌های زیربنایی گردشگری ورزشی	۱	۰/۸۱۴
	خدمات عمومی و اجتماعی مانند بیمه	۱	۰/۷۰۸
	کمپ‌های و اردوگاه‌های ورزشی	۱	۰/۸۷۳
	ورزشگاه‌ها، استادیوم‌ها و دیگر اماکن	۱	۰/۸۳۹
	برگزاری رویدادها و جشنواره‌ها	۱	۰/۸۱۹
	بخش رسانه‌ای گردشگری ورزشی	۱	۰/۶۸۳
	بخش مربوط به تولید صنایع دستی	۱	۰/۷۷۹
	مکان‌های اقتصادی و تجارتي و بازارچه	۱	۰/۷۵۱
	بخش امور باشگاهی	۱	۰/۷۰۶
	فروشگاه‌ها و موزه‌های ورزشی باشگاهی	۱	۰/۸۳۰
	بخش هتل‌ها، رستوران‌ها و اماکن دیگر	۱	۰/۷۴۵
	اماکن توریستی طبیعی و دست‌ساز	۱	۰/۶۱۹
نظام اداری و اجرایی	۱	۰/۶۷۳	

ادامه جدول ۵. اشتراکات مربوط به مؤلفه‌های اشتغال‌زایی مستقیم دائمی، فصلی و پاره‌وقت در حوزه‌های فعالیتی گردشگری ورزشی

مؤلفه	سؤال	برآورد اولیه میزان اشتراک هر متغیر	واریانس عامل مشترک
	حمل‌ونقل (ریلی، جاده‌ای، هوایی، آبی)	۱	۰/۷۲۲
	بخش‌های زیربنایی گردشگری ورزشی	۱	۰/۸۶۳
	خدمات عمومی و اجتماعی مانند بیمه	۱	۰/۸۳۵
اشتغال‌زایی مستقیم	کمپ‌های و اردوگاه‌های ورزشی	۱	۰/۶۷۹
	ورزشگاه‌ها، استادیوم‌ها و دیگر اماکن	۱	۰/۴۴۵
پاره‌وقت حاصل از توسعه در حوزه‌های فعالیتی گردشگری ورزشی	برگزاری رویدادها و جشنواره‌ها	۱	۰/۶۷۸
	بخش رسانه‌ای گردشگری ورزشی	۱	۰/۷۶۹
	بخش مربوط به تولید صنایع دستی	۱	۰/۸۷۴
	مکان‌های اقتصادی و تجارتي و بازارچه	۱	۰/۷۱۲
	بخش امور باشگاهی	۱	۰/۳۹۸
	فروشگاه‌ها و موزه‌های ورزشی باشگاهی	۱	۰/۵۲۳
	بخش هتل‌ها، رستوران‌ها و اماکن دیگر	۱	۰/۷۳۱
	اماکن توریستی طبیعی و دست‌ساز	۱	۰/۶۸۴
	نظام اداری و اجرایی	۱	۰/۸۱۴

جدول ۶ کل واریانس تبیین‌شده به‌وسیله تحلیل عوامل را نشان می‌دهد و تعیین می‌کند که در مجموع عوامل زیر چه مقدار از واریانس را تبیین می‌کند.

جدول ۶. نتایج بررسی سهم واریانس هریک از عامل‌ها در مدل ۸ عاملی پرسشنامه نقش توسعه گردشگری ورزشی در اشتغال‌زایی

ردیف	نام عامل	مجموع واریانس استخراج‌شده			مجموع واریانس تبیین یافته		
		واریانس کل	درصد واریانس	درصد واریانس تجمعی	واریانس کل	درصد واریانس	درصد واریانس تجمعی
۱	اشتغال‌زایی مستقیم	۶/۹۰۸	۳۴/۵۴۱	۳۴/۵۴۱	۷/۵۴۹	۳۳/۷۴۴	۳۳/۷۴۴
۲	اشتغال‌زایی مستقیم دائمی	۲۶/۰۰۶	۲۶/۸۴۷	۲۶/۸۴۷	۱۵/۷۲۵	۱۸/۷۲۰	۱۸/۷۲۰
۳	اشتغال‌زایی مستقیم فصلی	۱۰/۸۸۱	۱۲/۹۵۳	۳۹/۷۹۰	۸/۷۲۸	۱۱/۳۹۱	۳۰/۱۱۱
۴	اشتغال‌زایی مستقیم پاره‌وقت	۵/۰۱۶	۵/۹۷۱	۴۵/۷۶۱	۷/۷۷۲	۱۰/۱۹۳	۴۰/۳۰۴

همان‌طور که ملاحظه می‌شود، از بخش اشتغال‌زایی مستقیم حاصل از توسعه پرسشنامه، دو عامل اصلی استخراج شده و چرخش یافته است که روی هم ۶۰/۸۳ درصد از واریانس را تبیین می‌کند و از بخش انواع اشتغال مستقیم ۶ عامل استخراج شده و چرخش یافته است که روی هم ۶۰/۶۹ درصد از واریانس را تبیین می‌کند. جدول ۷، عامل اشتغال‌زایی مستقیم حاصل از توسعه گردشگری ورزشی را نشان می‌دهد. این عامل دارای ۱۰ گویه است که به‌تنهایی ۳۷/۷۴۴ درصد از واریانس را تبیین می‌کند.

جدول ۷. ماتریس چرخش‌یافته مقیاس اشتغال‌زایی مستقیم حاصل از توسعه گردشگری ورزشی

بار عاملی عامل ۱	گویه‌ها
۰/۷۸۹	تأثیر توسعه امنیت بر اشتغال‌زایی مستقیم
۰/۷۱۴	تأثیر توسعه خدمات و تسهیلات بر اشتغال‌زایی مستقیم
۰/۵۲۳	تأثیر توسعه اسکان بر اشتغال‌زایی مستقیم
۰/۴۱۵	تأثیر توسعه اقتصادی بر اشتغال‌زایی مستقیم
۰/۵۶۲	تأثیر توسعه نیروی انسانی بر اشتغال‌زایی مستقیم
۰/۶۲۴	تأثیر توسعه تبلیغات و بازاریابی بر اشتغال‌زایی مستقیم
۰/۸۱۱	تأثیر توسعه حمل‌ونقل بر اشتغال‌زایی مستقیم
۰/۵۰۱	تأثیر برگزاری رویدادهای ورزشی بر اشتغال‌زایی مستقیم
۰/۵۳۴	تأثیر توسعه اماکن و تجهیزات بر اشتغال‌زایی مستقیم
۰/۶۶۵	تأثیر توسعه جاذبه‌های توریستی بر اشتغال‌زایی مستقیم

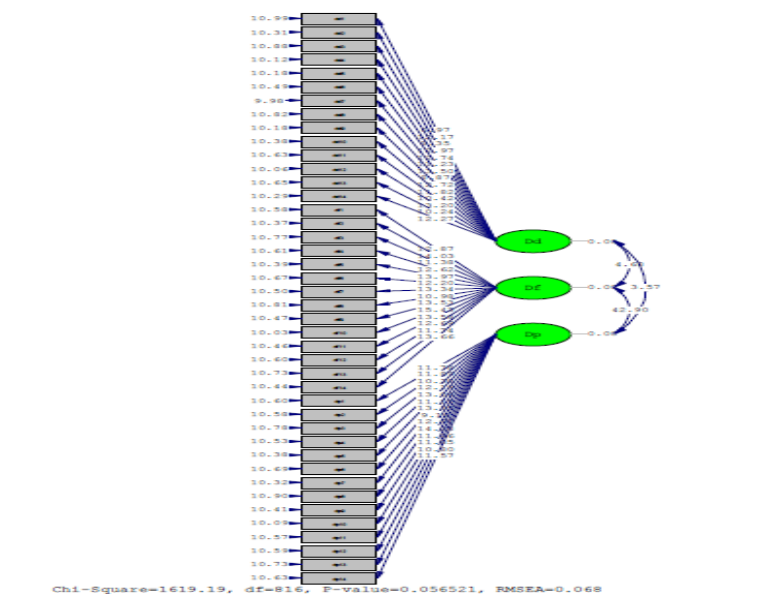
جدول ۸، ۳ عامل اشتغال‌زایی مستقیم دائمی، فصلی و پاره‌وقت حاصل از توسعه گردشگری ورزشی در حوزه‌های فعالیتی این بخش را نشان می‌دهد. هر کدام از عامل‌ها دارای ۱۴ گویه است که با اشتغال‌زایی مستقیم و دائمی، ۲۶/۸۴۷ درصد از واریانس را تبیین می‌کند.

جدول ۸. ماتریس چرخش یافته مقیاس های اشتغال زایی مستقیم دائمی، فصلی و پاره وقت حاصل از توسعه گردشگری ورزشی

گویه ها	عامل ۳ دائمی	عامل ۴ فصلی	عامل ۵ پاره وقت
اشتغال زایی مستقیم در بخش حمل و نقل	۰/۴۵۴	۰/۶۶۱	۰/۶۳۷
اشتغال زایی مستقیم در بخش های زیربنایی گردشگری ورزشی	۰/۶۸۹	۰/۷۱۵	۰/۶۸۳
اشتغال زایی مستقیم در بخش خدمات عمومی و اجتماعی	۰/۳۵۱	۰/۶۰۵	۰/۵۸۹
اشتغال زایی مستقیم در بخش کمپها و اردوگاه های ورزشی	۰/۶۸۵	۰/۶۹۰	۰/۶۶۶
اشتغال زایی مستقیم در بخش ورزشگاه ها	۰/۸۰۴	۰/۷۱۳	۰/۶۶۲
اشتغال زایی مستقیم در بخش برگزاری رویدادها	۰/۶۳۶	۰/۶۸۲	۰/۶۳۷
اشتغال زایی مستقیم در بخش رسانه	۰/۷۲۸	۰/۶۲۰	۰/۵۹۵
اشتغال زایی مستقیم در بخش تولید صنایع دستی	۰/۳۶۱	۰/۶۸۲	۰/۶۰۲
اشتغال زایی مستقیم در بخش مکان های اقتصادی و تجاری	۰/۵۶۴	۰/۶۸۲	۰/۵۹۸
اشتغال زایی مستقیم در بخش امور باشگاهی	۰/۶۷۷	۰/۷۱۱	۰/۶۱۴
اشتغال زایی مستقیم در بخش فروشگاه ها و موزه های ورزشی	۰/۴۵۹	۰/۷۵۹	۰/۷۱۱
اشتغال زایی مستقیم در بخش هتل ها و رستوران ها	۰/۵۶۲	۰/۷۲۰	۰/۶۷۷
اشتغال زایی مستقیم در بخش اماکن توریستی طبیعی و مصنوعی	*	۰/۶۹۶	۰/۶۳۶
اشتغال زایی مستقیم در بخش نظام اداری و اجرایی	۰/۷۵۶	۰/۶۲۶	۰/۵۶۹

نمودار ۱ مدل اندازه گیری نقش توسعه گردشگری ورزشی در اشتغال زایی مستقیم در حالت اعداد معنادار را نشان می دهد. با توجه به خروجی این نمودار، تمامی ضرایب به دست آمده معنادارند، زیرا مقدار آزمون معناداری (t) تک تک آنها از ۱/۹۶ بزرگ تر است.

با توجه به جدول ۹ محاسبه شاخص های مناسب مدل اندازه گیری الگوی نقش توسعه گردشگری ورزشی در اشتغال زایی مستقیم نشان می دهد که مدل به دست آمده از تحلیل، از برازش خوبی برخوردار است و از این رو می توان از این مدل برای اندازه گیری الگوی نقش توسعه گردشگری ورزشی در اشتغال زایی مستقیم استفاده کرد. جداول الگوریتم مدل ساختاری مؤلفه ها و گویه براساس بار عاملی انواع اشتغال زایی مستقیم را نشان می دهد.

نمودار ۱. مدل اندازه‌گیری الگوی نقش توسعه گردشگری ورزشی در اشتغال‌زایی مستقیم با استفاده از تحلیل معادلات ساختاری در حالت اعداد معناداری

جدول ۹. شاخص‌های برازش مدل به کمک نرم‌افزار معادلات ساختاری

ردیف	شاخص تناسب	ارزش‌های مورد انتظار	ارزش‌های محاسبه‌شده
۱	مدل AGFI	۰/۹ و بالاتر	۰/۹۱
۲	IFI	۰/۹ و بالاتر	۰/۹۲
۳	CFI	۰/۹ و بالاتر	۰/۹۲
۴	RMSEA	پایین‌تر از ۰/۰۸	۰/۰۶۸
۶	χ^2/df	کمتر از ۳	۱/۹۸

جدول ۱۰. الگوریتم مدل ساختاری مؤلفه‌ها و گویه براساس بار عاملی اشتغال‌زایی مستقیم و دائمی

نتیجه	خطای استاندارد	T	بار عاملی	متغیر پیش‌بین	متغیر ملاک
تأیید	۰/۹۱	۱۰/۹۷	۰/۴۶	توسعه گردشگری ورزشی	Q1
تأیید	۰/۴۱	۱۱/۳۳	۰/۶۱		Q2
تأیید	۰/۴۷	۱۲/۹۷	۰/۴۹		Q3
تأیید	۰/۳۶	۱۱/۷۴	۰/۶۳		Q4
تأیید	۰/۴۳	۱۱/۲۳	۰/۶۳		Q5
تأیید	۰/۶۲	۱۱/۵۶	۰/۶۳		Q6
تأیید	۰/۴۰	۹/۴۳	۰/۳۴		Q7
تأیید	۰/۴۹	۱۲/۷۲	۰/۵۳		Q8
تأیید	۰/۴۰	۱۱/۳۲	۰/۳۱		Q9
تأیید	۰/۵۵	۱۰/۴۲	۰/۶۴		Q10
تأیید	۰/۵۷	۱۳/۲۸	۰/۵۴		Q11
تأیید	۰/۳۹	۱۰/۴۵	۰/۶۴		Q12
تأیید	۰/۵۴	۱۰/۲۴	۰/۵۶		Q13
تأیید	۰/۵۹	۱۲/۲۳	۰/۷۴		Q14

جدول ۱۱. الگوریتم مدل ساختاری مؤلفه‌ها و گویه براساس بار عاملی اشتغال‌زایی مستقیم و فصلی

نتیجه	خطای استاندارد	T	بار عاملی	متغیر پیش‌بین	متغیر ملاک
تأیید	۰/۶۳	۱۲/۰۲	۰/۳۲	توسعه گردشگری ورزشی	Q1
تأیید	۰/۳۸	۱۱/۰۲	۰/۳۲		Q2
تأیید	۰/۵۹	۱۱/۳۳	۰/۶۶		Q3
تأیید	۰/۴۲	۱۲/۶۲	۰/۶۳		Q4
تأیید	۰/۳۰	۱۳/۹۳	۰/۳۲		Q5
تأیید	۰/۴۳	۱۲/۲۰	۰/۶۲		Q6
تأیید	۰/۴۰	۱۳/۳۴	۰/۳۴		Q7
تأیید	۰/۴۱	۱۰/۹۴	۰/۶۱		Q8
تأیید	۰/۴۲	۱۳/۵۲	۰/۳۱		Q9
تأیید	۰/۳۱	۱۵/۴۳	۰/۳۳		Q10
تأیید	۰/۳۹	۱۳/۵۰	۰/۶۳		Q11
تأیید	۰/۴۳	۱۲/۰۵	۰/۶۳		Q12
تأیید	۰/۴۴	۱۱/۷۸	۰/۴۴		Q13
تأیید	۰/۵۲	۱۳/۶۶	۰/۴۱		Q14

جدول ۱۲. الگوریتم مدل ساختاری مؤلفه‌ها و گویه براساس بار عاملی اشتغال‌زایی مستقیم و پاره‌وقت

نتیجه	خطای استاندارد	T	بار عاملی	متغیر پیش‌بین	متغیر ملاک
تأیید	۰/۵۶	۱۱/۳۹	۰/۶۳	توسعه گردشگری ورزشی	Q1
تأیید	۰/۴۴	۱۱/۹۷	۰/۶۳		Q2
تأیید	۰/۵۴	۱۱/۷۴	۰/۶۳		Q3
تأیید	۰/۵۲	۱۲/۳۰	۰/۲۴		Q4
تأیید	۰/۵۶	۱۳/۱۴	۰/۲۵		Q5
تأیید	۰/۴۴	۱۱/۳۲	۰/۲۶		Q6
تأیید	۰/۸۸	۱۳/۲۴	۰/۷۰		Q7
تأیید	۰/۵۵	۹/۰۸	۰/۷۷		Q8
تأیید	۰/۴۲	۱۲/۳۴	۰/۷۳		Q9
تأیید	۰/۵۲	۱۱/۴۵	۰/۷۹		Q10
تأیید	۰/۴۹	۱۱/۰۶	۰/۵۱		Q11
تأیید	۰/۴۱	۱۱/۴۵	۰/۳۵		Q12
تأیید	۰/۴۲	۱۰/۰۱	۰/۳۴		Q13
تأیید	۰/۷۳	۱۱/۵۷	۰/۳۵		Q14

بحث و نتیجه‌گیری

امروزه گردشگری ورزشی به یکی از راهبردهای مهم تجاری و اقتصادی جهت درآمد، اشتغال و توسعه زیرساخت‌ها برای بیشتر کشورها تبدیل شده است. گردشگری ورزشی صنعتی پویا و در حال رشد است و به یکی از راهبردهای مهم تجاری و اقتصادی بر بازسازی اجتماعی و اقتصادی مناطق شهری و روستایی، به خصوص مناطق دورافتاده به‌منظور ایجاد درآمد، اشتغال و توسعه زیرساخت‌ها برای بیشتر کشورها تبدیل شده است (۲۰). نتیجه این پژوهش نشان داد که بین وضع موجود و وضع مطلوب گردشگری ورزشی در ایران به لحاظ آماری اختلاف معناداری وجود دارد. با توجه به میانگین‌ها نیز ملاحظه می‌شود که میانگین وضع مطلوب بیشتر از میانگین وضع موجود است. نتیجه حاصل با نتایج تحقیقات ادبی فیروز‌جاه و همکاران (۱۳۸۸)، تقوی و سلیمانی (۱۳۸۸)، اصفهانی (۱۳۸۸) و زیتونلی (۱۳۹۴) که عوامل مؤثر بر توسعه گردشگری ورزشی را بررسی کردند و نتیجه گرفتند که جاذبه‌های مربوط به بیابانگردی و کویرنوردی، جاذبه‌های مربوط به دامنه‌نوردی و طبیعت‌گردی، جاذبه‌های مربوط به ورزش‌های ساحلی، آبی و تابستانی، جاذبه‌های مربوط به شکار و صید بیشترین اهمیت را در توسعه گردشگری ورزشی کشور دارند. همچنین

با نتایج پژوهش بول و همکاران (۲۰۰۵)، یاماگوشی (۲۰۰۵) و کزاک و همکاران (۲۰۰۵) که همگی عوامل مختلف مؤثر بر جذب توریست و توسعه گردشگری را بررسی و بیان کردند که زیرساخت‌های مورد نیاز گردشگری، امکانات، حمل‌ونقل، اسکان، تغذیه و... از دلایل انگیزه سفر گردشگران محسوب می‌شود، همخوان است. توسعه گردشگری ورزشی و برگزاری رویدادهای مهم ورزشی به‌طور فزاینده‌ای به‌عنوان بخشی از یک استراتژی گردشگری با هدف بالا بردن وجهه شهر و بازسازی شهری و توسعه صنعت گردشگری در ارتباط است. همچنین تحقیقات نشان داده اگر رویدادهای مهم ورزشی موفقیت‌آمیز باشند، توانایی انعکاس تصویر مثبت و هویت جدید از شهر را دارند و پیامدهای طولانی‌مدت اجتماعی و اقتصادی مستقیم یا غیرمستقیم زیادی بر منطقه دارند (۲۱). چند تحقیق داخلی به بررسی عوامل و موانع توسعه گردشگری و گردشگری ورزشی در ایران پرداخته و به‌دنبال ارائه راهکار برای توسعه و برداشتن موانع بوده‌اند که این خود نشان‌دهنده توسعه‌نیافته بودن گردشگری و گردشگری ورزشی ایران است که با نتیجه تحقیق حاضر که بیان می‌کند بین وضع موجود و وضع مطلوب گردشگری ورزشی اختلاف معناداری وجود دارد، همخوان است. تحقیقی که نتایج آن با نتیجه فرض حاضر ناهمخوان باشد، یافت نشد (۱۶)، زیرا ایران با وجود دارا بودن جاذبه‌ها و توانمندی‌های گردشگری و قرار گرفتن در بین ده کشور اول دنیا هنوز به اعتبار و جایگاه واقعی خود دست نیافته است، چراکه سهم گردشگری ایران از تولید ناخالص داخلی بسیار ناچیز و حدود ۰/۰۱ درصد است. این مطلب مؤید توسعه‌نیافته بودن این بخش در کشور و همچنین تأییدی بر نتیجه حاصل از فرضیه است. مطابق پیش‌بینی‌های سازمان جهانگردی اگرچه امروزه گردشگری در رتبه سوم صنایع جهان قرار دارد، تا سال ۲۰۲۰ میلادی این صنعت رتبه نخست را به خود اختصاص خواهد داد و از این رهگذر سالانه میلیاردها دلار عاید کشورهای پیشرو در این زمینه خواهد شد. براساس همین پیش‌بینی کشورهای واقع در آفریقا، خاورمیانه و جنوب آسیا که بیشتر کشورهای اسلامی در این منطقه‌ها قرار دارند، همچنان سهم اندکی از درآمدهای این صنعت را به خود اختصاص می‌دهند. این در حالی است که عمده کشورهای این مناطق از جمله ایران در ردیف سرزمین‌های پرجاذبه بوده و جاذبه‌های مورد توجه گردشگران را دارا هستند (۱۰).

نتایج این پژوهش نشان داد که توسعه گردشگری ورزشی اثر مستقیم، مثبت و معناداری بر اشتغال‌زایی مستقیم، فصلی، دائمی و پاره‌وقت دارد. در بررسی پیشینه داخلی و خارجی هیچ تحقیقی یافت نشد که اثر توسعه گردشگری ورزشی بر اشتغال‌زایی را به شکل مستقیم در حوزه‌های فعالیتی مختلف صنعت گردشگری ورزشی و مطابق با روش تحقیق حاضر بررسی کرده باشد. از این‌رو در بحث این

فرضیه به بررسی تحقیقاتی که به‌گونه‌ای با این فرض تحقیق رابطه دارند، پرداخته می‌شود. به‌طور کلی نتایج حاصل از این فرض با نتایج حاصل از تحقیقات ذیل همخوان است؛ افشار (۱۳۸۸) (۱۱). در مقاله‌ای به بررسی موانع توسعه سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در صنعت جهانگردی ایران پرداختند و در این زمینه بیان کردند که صنعت گردشگری در ایران دارای مزیت نسبی بسیار بالایی است که در صورت دستیابی به جایگاه شایسته خویشتن می‌تواند به رشد اقتصادی، بهبود اشتغال، افزایش رفاه اجتماعی و موارد بسیار دیگری منجر شود. برومند و همکاران (۱۳۹۷) نقش گردشگری ورزشی بر اشتغال، درآمد و توسعه اقتصادی از نظرهای کارشناسان گردشگری و مدیران ورزشی استان مازندران را بررسی و به این نتیجه رسیدند که اگر صنعت گردشگری ورزشی و سازمان‌های مربوط به آن توسعه یابند، صنعت گردشگری ورزشی در آینده اشتغال‌زایی و تولید درآمد را در مناطقی که رویدادهای ورزشی برگزار می‌کنند، تحت تأثیر قرار خواهد داد (۸). کسمیت و داسون (۲۰۰۹) و پندی^۱ و همکاران (۲۰۰۹) بیان کردند سهم گردشگری هندوستان در اشتغال‌زایی به‌طور مستقیم ۴/۵۹٪ و به‌طور غیرمستقیم ۸/۲۷٪ بوده است. کل افراد شاغل ۴۶۸/۷ میلیون نفر و افراد شاغل در گردشگری ۲۱/۵ میلیون نفر بوده است (۱۹،۱۶). لوین و بوم (۲۰۰۸) در مقاله‌ای به بررسی تأثیرات اقتصادی ناشی از بازی‌های المپیک پرداختند و بیان کردند که در سال ۱۹۷۳ فقط ۹۸۲۴ شغل مرتبط با ورزش در کشور اسپانیا موجود بوده، درحالی‌که در سال ۱۹۹۱ یک سال قبل از برگزاری بازی‌های المپیک، این تعداد به ۴۲۶۹۷ افزایش یافت که تنها ۲۲ درصد آن به باشگاه‌ها مربوط شده است (۱۸). از طرفی نتایج تحقیق حاضر با نتایج تحقیقات ترحمی و اسفندیاری (۱۳۸۹) که بیان کردند الزاماً سیاست‌های رشد محور نمی‌تواند اشتغال‌زا باشد، زیرا در تمام موارد کشش‌های اشتغال کمتر از کشش‌های تولیدی است، ناهمخوان است (۳). نتیجه آزمون بخشی از این فرض نشان داد که میزان اثر توسعه گردشگری ورزشی بر اشتغال‌زایی مستقیم و دائمی ($F = 0/49$, $p = 0/49$) معنادار نیست. در این خصوص هیچ‌گونه تحقیقی که اشتغال‌زایی مستقیم و دائمی را در صنعت گردشگری ورزشی بررسی کرده باشد، یافت نشد و این نتیجه را شاید بتوان این‌گونه توجیه کرد که مشاغل گردشگری، در بسیاری از مقاصد اغلب فصلی و پاره‌وقت هستند، بنابراین سهم آنها در اشتغال دائمی و تمام‌وقت، اغلب کمتر از حدی است که ادعا می‌شود. از سوی دیگر سهم عمده نیروی کار گردشگری (ورزشی)، از دیگر بخش‌ها مثل کشاورزی، صنعت و... تأمین می‌شود و به همین دلیل این افراد می‌توانند به‌صورت فصلی و پاره‌وقت

1. Pandey
2. Leonie and Baum

در این صنعت اشتغال داشته باشند و نه به شکل دائمی. همچنین صنعت گردشگری به دلیل ماهیتش (موقتی و فصلی بودن) بیشتر به ایجاد اشتغال فصلی و پاره‌وقت می‌انجامد. همان‌گونه که ملاحظه می‌شود بیشتر تحقیقات به بررسی ایجاد فرصت‌های شغلی و برخی به ایجاد اشتغال مستقیم و غیرمستقیم در حوزه گردشگری و گردشگری ورزشی پرداخته‌اند. با توجه به نتایج اصفهانی (۱۳۸۷) که عوامل مؤثر بر توسعه گردشگری ورزشی را شناسایی و آنها را به ۱۲ مؤلفه تقسیم کرد، نیز باید گفت که توسعه گردشگری و به‌خصوص گردشگری ورزشی منوط به رشد مؤلفه‌ها و عوامل مؤثر بر توسعه است که از بخش‌های مختلف اقتصادی هستند که به‌طور مستقیم با صنعت گردشگری ورزشی ارتباط دارند (۲). با رشد بخش‌های مختلف اقتصادی تقاضای نیروی کار افزایش می‌یابد و فرصت‌های شغلی ایجاد می‌شود. حال اگر این فرصت‌ها در بخش‌هایی ایجاد شود که به‌طور مستقیم با صنعت گردشگری و گردشگری ورزشی در ارتباط باشند، به ایجاد اشتغال مستقیم و اگر این فرصت‌ها در بخش‌هایی ایجاد شود که به‌طور غیرمستقیم با صنعت گردشگری و گردشگری ورزشی در ارتباط باشند، به ایجاد اشتغال مستقیم ناشی از توسعه این صنعت منجر می‌شود. حال با وجود معنادار شدن نتایج، همان‌طور که مشاهده شد، ضریب تعیین پایین است و این نشان می‌دهد که توسعه گردشگری ورزشی یک متغیر پیش‌بین‌ناچندان قوی برای اشتغال‌زایی در انواع مختلف آن است. از سوی دیگر، برخی گونه‌های گردشگری در مقایسه با دیگر گونه‌ها اشتغال‌زاترند که با توجه به نتایج پیشینه تحقیق حاضر می‌توان گفت که برگزاری رویدادهای ورزشی بزرگ که بیانگر توسعه گردشگری ورزشی در یک کشور است، به ایجاد فرصت‌های شغلی جدید منجر می‌شود. همچنین تحقیقات حاکی از این است که بخش گردشگری به ازای هر دلار درآمد حاصله اشتغال بیشتری را نسبت به سایر بخش‌ها ایجاد می‌کند و اشتغال‌زایی صنعت گردشگری به‌خصوص در کشورهای توسعه‌نیافته و در حال توسعه مانند ایران امری مسلم است. بنابراین می‌توان به نتایج این فرض که به لحاظ آماری معنادار شده است، اعتماد و بیان کرد توسعه به افزایش تقاضا و ایجاد اشتغال مستقیم و غیرمستقیم منجر می‌شود. توسعه گردشگری در مکان‌های مختلف زمینه‌های ایجاد اشتغال دائم و فصلی و پاره‌وقت را برای نیروی انسانی با تخصص و آموزش متوسط فراهم می‌آورد و از نرخ بیکاری می‌کاهد و علاوه بر اشتغال‌های مستقیم در گردشگری زمینه فعالیت‌های دیگر که در ارتباط با گردشگری هستند (غیرمستقیم)، همچون کارهای ساختمانی، تعمیرات، کرایه اتومبیل، دست‌فروشی و نظایر اینها برای افراد بومی فراهم می‌شود. هرچند این‌گونه فعالیت‌ها از نظر ثبات و درآمد نامطمئن هستند، اما می‌توانند حداقل درآمدی برای خانوارها فراهم سازند. تقریباً در تمامی کشورها افراد بسیاری در این صنعت به‌طور موقتی و

پاره‌وقت کار می‌کنند. کارفرمایان بخش‌هایی از صنعت گردشگری که ظرفیت ثابتی دارند، با استفاده از شاغلان پاره‌وقت و موقت می‌توانند هزینه ثابت نیروی کار را به هزینه متغیر تبدیل کنند و در کل سطح هزینه‌های خود را تا حد ممکن پایین بیاورند. در بعضی از مناطق گردشگری به صورت فصلی رونق دارد و به ایجاد فصل‌های شلوغ کاری منجر می‌شود. اشتغال فصلی نیز همچون اشتغال موقت، شاغلان حاشیه‌ای را جذب می‌کند و اگر فشار تقاضا نسبتاً کافی باشد، ممکن است دستمزدها افزایش یابد (۸). پدیده فصلی بودن اشتغال در صنعت گردشگری، علاوه بر تأثیر بر مشاغل مستقیم گردشگری، در مشاغل غیرمستقیم مرتبط با صنعت گردشگری نیز تأثیرگذار است و در بازارهای آزاد کار، این امر اغلب بر مهاجرت موقت و گسترده نیروی کار می‌انجامد که انتقال درآمد و مخارج القایی بین مناطق را در پی دارد، بنابراین واضح است که توسعه صنعت گردشگری بیشتر به اشتغال‌زایی موقت و فصلی می‌انجامد و به دلیل ماهیت صنعت، اشتغال به شکل دائمی کم است و این مطالب تأییدکننده نتایج حاصل از این فرضیه است. نتایج آزمون نشان داد که بین سه مؤلفه اشتغال‌زایی مستقیم (دائمی، فصلی و پاره‌وقت) در حوزه‌های مختلف گردشگری ورزشی به لحاظ آماری اختلاف معناداری وجود دارد ($\chi^2 = 22/779$, $p = 0/001$). با توجه به میانگین رتبه‌ها می‌توان گفت که از نظر آزمودنی‌ها بیشترین سهم اشتغال‌زایی مستقیم به شکل دائمی است و اشتغال‌زایی مستقیم فصلی و پاره‌وقت در رتبه‌های بعدی قرار دارند. به‌طور کلی نتایج تحقیق حاضر حاکی از اشتغال‌زایی در حوزه‌های مختلف اشتغال صنعت گردشگری ورزشی است که نتایج با یافته‌های هنری (۱۳۹۰) که بیان کرد، صنعت گردشگری ورزشی در ایجاد اشتغال و درآمدزایی منطقه میزبان در صورت توسعه صنعت گردشگری ورزشی و ایجاد زیرساخت‌های مناسب تأثیر دارد، همخوان است (۲). فراهانی و همکاران (۲۰۱۷) به این نتیجه رسیدند که اگر صنعت گردشگری ورزشی و سازمان‌های مربوط به آن توسعه یابند، صنعت گردشگری ورزشی در آینده اشتغال‌زایی و تولید درآمد را در مناطقی که رویدادهای ورزشی برگزار می‌کنند، تحت تأثیر قرار خواهد داد (۹). کسیمیت و داسون (۲۰۰۹) بیان کردند، براساس آمار سازمان جهانی گردشگری از سال ۱۹۹۷ تا ۲۰۰۵، گردشگری ورزشی رشد سالانه‌ای بالغ بر ۱/۳ درصد و کاهش بیکاری سالانه معادل ۱/۸ درصد داشته است که از فعالیت‌های اقتصادی برگزاری رقابت‌های ورزشی بزرگ نتیجه شده است، که هر کدام به‌گونه‌ای بحث اشتغال‌زایی را در صنعت گردشگری ورزشی بررسی کرده‌اند و همگی مؤید این مطلب بوده‌اند که توسعه صنعت گردشگری ورزشی به ایجاد فرصت‌های شغلی متعددی در حوزه‌های مختلف منجر می‌شود یا شده است (۱۶)، نتایج تحقیقات مذکور با نتایج تحقیق حاضر همخوان است، زیرا صنعت گردشگری و گردشگری ورزشی به‌عنوان

زیرمجموعه آن در حال حاضر بزرگ‌ترین و پررونق‌ترین و در عین حال متنوع‌ترین صنعت جهان محسوب می‌شود و بسیاری از کشورها این صنعت پویا را منبع اصلی درآمد، اشتغال‌زایی، رشد بخش خصوصی و توسعه زیرساخت‌ها می‌دانند. امروزه ورزش نیز یکی از صنایع بزرگ و پولساز دنیا محسوب می‌شود که افراد بسیاری در سراسر دنیا در آن اشتغال دارند. بنابراین توسعه صنعت گردشگری ورزشی تأثیرات اقتصادی زیادی دارد که یکی از مهم‌ترین آنها که دغدغه اصلی سیاست‌گذاران همه کشورهای در حال توسعه مانند ایران است، ایجاد فرصت‌های شغلی متنوع و با تخصص و سطح مهارتی از پایین‌ترین سطح تا بالاترین سطح است، به طوری که همه افراد می‌توانند به گونه‌ای در این صنعت مشغول به کار شوند و کسب درآمد داشته باشند.

منابع و مأخذ

1. Nazari R, ghasemi H, Sohrabi z. The effects of communication skills and interpersonal communications on Iranian sports managers organizational effectiveness and providing a model, Journal of Sports Management and dynamic Behavior, 2013, Pages102-93, (In Persian).
2. Malek F, Comparative study of the effect of holding sporting events with national, international and Olympic dimensions on the economic situation of host countries, Used to estimate the economic impact of sporting events in Iran, Faculty of Physical Education and Sports Sciences. Islamic Azad University, Central Tehran Branch.2006, (In Persian).
3. Honarvar A, Factors affecting the development of tourism resulting from holding international sports events in the country from the perspective of managers and sports professionals and tourism managers, Master Thesis, Teacher Training University of Tehran,2005, (In persian)
4. Zitonly H, Hnary H, Farahani A, Identifying the sports capabilities of Golestan province, Sports Management and daynamic Science Research,2011, First Year, No. 1, pp. 71-83, (In persian).
5. Honari; Habib, Mandelizadeh, Z, Investigating the Factors Affecting Entrepreneurship in Sport as an Interdisciplinary Field, Quarterly Journal of Mia Studies in Humanities, (2010),Vol ۲, No ۲, PP۱۳۶-۱۳۳, (In Persian).
6. Zitonly H, Farahani A, Asadi H, Sport tourism and long-term economic effects Survey of views of tourism and physical education experts and tourists on the effects of sports tourism development on employment and income in Golestan province, New approaches in sports management, 2013,PP 9-18, (In persian).
7. Kamilla Swart and Urmilla Bob, (2007), The eluding link: Toward developing a national sport tourism strategy in South Africa beyond 2010".Politikon.34 (3). PP: 373-391.

8. Evangelia Kasimati a, b. Peter Dawson, (2009). "Assessing the impact of the 2004 Olympic Games on the Greek economy: A small macroeconomic model", economic modeling 26.139.
9. Movahad A, City tour, Shahid Chamran University Press, First Edition, pp044, 2007, (In Persian).
10. Mandalizade Z, Honari H, Investigating the factors affecting entrepreneurship in sports; As an interdisciplinary field , period 2, Number 1, PP 136-113, 2016, (In Persian).
11. Icoz, O. Gunlu, E. Oter, Z. (2010). Sport tourism destinations as brand and factors affecting destination choices of soccer team, th International Congress on Business, Economic & Managemen, PP105-92.
12. Javid M, Almasi H, Sport tourism and its economic effects on host communities, Sports Management Studies, No, 23, November and December, 2015,(In Persian).
13. Nishio, T, (2013) The impact of sports events on inbound tourism in New Zealand. Asia Pacific Journal of Tourism Research, 18(8), 934-946.
14. Rose, A.K, & Spiegel, M.M (2011). The Olympic Effect. The Economic Journal, 121(553), 652-677.
15. Brida, J.G, Osti, & Faccioli, M. (2011). Residents' perception and attitudes towards tourism impacts: A case study of the small rural community of Folgaria (Trentino–Italy), Benchmarking: An International Journal, 18(3), 359-385.
16. Ács, Z. J, Bosma, N & Sternberg, R, (2008), The entrepreneurial advantage of world cities: evidence from global entrepreneurship monitor data (No. 2008, 063). Jena economic research papers. Baycan Levent, T, Masurel, E, & Nijkamp.
17. Mosma, N, & Sternberg, R. (2014). Entrepreneurship as an urban event? Empirical evidence from European cities. Regional Studies, 48(6), 1016-1033.
18. Esfahani, N, Godarzi, M, Asadi, H, & Sajadi, N. (2009). "Analysis of factors affecting domestic sports tourism in Iran ,Journal of sport management, 1(1), 159-175. (In Persian).
19. Boromand M, Azimi A, Identify the underlying factors affecting the establishment of strategic entrepreneurship in sports businesses, Sports management and development, PP87-70, 2018, (In Persian).
20. Kamilla Swart and Urmilla Bob, (2007), The eluding link: Toward developing a national sport tourism strategy in South Africa beyond 2010, Politikon, 34 (3), PP: 373-391.
21. Solberg.H. & Preuss.H, (2007), Major sport events and long-term tourism impacts, Journal of sport Management.VOL- 21, PP: 231- 23.

The Role of Sport Tourism Development on Employment of Graduates in Tehran City

Mohsen Abolqasempoor¹- Reza Saboonchi^{*2}- Abbas Shabani³

1. PhD Student of Sport Management, Borujerd Branch, Islamic Azad University, Borujerd, Iran 2. Assistant Professor in Sport Management, Borujerd Branch, Islamic Azad University, Borujerd, Iran 3. Assistant Professor in Sport Management, Roudehen Branch, Islamic Azad University, Roudehen, Iran

(Received:2019/08/26; Accepted: 2020/01/23)

Abstract

The aim of this study was to investigate the role of sport tourism development on employment in Tehran city and to provide an employment model. The research methodology was analytical and applied in terms of objectives and results. The statistical population included all employment professors and experts who had experience in employment and tourism. According to Morgan table, the sample size was 294 subjects. To qualify for the Kaiser-Meyer-Olkin Test (KMO), the Bartlett test was used, which was equal to 0.735. The results showed a statistically significant difference between the existing status and the favorable status of sport tourism in Iran ($P=0.001$, $Z=13.785$). The results also showed that sport tourism development had a direct, positive and significant effect on direct, seasonal-seasonal, and direct-part-time employment, but this effect was not significant on direct-permanent employment. It is suggested to lay a suitable groundwork such as major sport events and famous exhibitions for sport tourists to develop employment. Tehran as one of the metropolises in the world and Iran has many potentials that can lay the groundwork for employment with an emphasis on sport activities.

Keywords

Employment, Tehran, tourism.

---

* Corresponding Author: Email: saboonchi.reza@yahoo.com ; Tel: 09163626975